

УДК 001+14: 502

ВЧЕННЯ В. ВЕРНАДСЬКОГО ПРО НООСФЕРУ

Студ. В.В. Висоцька, гр. БДК1-16

Науковий керівник доц. Р. В. Множинська

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Мета цього дослідження є розкриття засадничих рис вчення видатного українського вченого В. І. Вернадського (1863 – 1945 р.р) про ноосферу у його багатоманітних зв'язках з іншими галузями природничо – наукового та світоглядно – філософського освоєння світу, що розроблялися вченим – геохімією, радіогеологією, біохімією тощо.

Завдання роботи полягає в тому, щоб дослідити еволюцію поглядів В. І. Вернадського про неживу і живу природу, що проходячи певні етапи перетворень виводить його на розуміння появи особливої єдності – людського інтелекту і природи, особливої форми їхнього співіснування, що виводить планетарні процеси на рівень поєднання біологічного і соціального, суто природного і творчого.

Об'єктом дослідження є сутність учення В.І. Вернадського про ноосферу, що являє собою продовження еволюційних, хімічних, геофізичних, біологічних, фізіологічних, біогенетичних змін в живій та неживій природі, що призвели до появи людини як єдиного носія інтелекту, а згодом і відповідних морально – етичних норм та суспільних організацій. Результатом формування ноосфери стало те, що людський розум перетворився на найбільшу рушійну силу у природних та суспільних перетвореннях аж до появи таких складних і суперечливих явищ як глобальні проблеми сучасності: екологічна криза, проблема бідності, проблема рівності доступу до природних ресурсів, проблема війни і миру, масового суспільства, інформаційного забезпечення і т.д.

Методи та засоби дослідження. У роботі були застосовані такі матеріали як: спостереження, аналіз, синтез та порівняння які дали можливість дослідити філософські ідеї Володимира Івановича Вернадського.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Освоєння глибини та характеру впливу ідей В. І. Вернадського на перебіг процесів глобального розподілу ресурсів для розуміння механізмів забезпечення достойного людини життя в сучасному світі. Знаходження конкретних і дієвих форм розв'язання складних проблем глобального світу на основі інтелектуального осягання існуючих проблем та необоротності їх розв'язання з максимальним урахуванням інтересів усіх заінтересованих сторін. В роботі сформульовано тезу про особливу роль людського інтелекту та другої сигнальної системи (І. П. Павлов) у справі порозуміння на індивідуальному, груповому, національному та міжнародному рівнях життя, що реалізуються різними рівнями медіаторських зусиль світових, міжнародних, регіональних та інших організацій, а також народної, культурної, релігійно – духовної дипломатів.

Результати дослідження. Вернадський Володимир Іванович (1863-1945р.р.) - український філософ, природознавець, мислитель. Один із засновників Української Академії наук. Першим запропонував еволюційну теорію мінералів, створив науку геохімію, яка вивчає вміст хімічних елементів на землі. Вперше звернув увагу на величезну роль живої речовини при переміщенні хімічних елементів у біосфері. Вивчав хімічний склад і розповсюдження рослин і тварин. Здійснив експериментальні дослідження ролі організмів у міграції хімічних елементів у земній корі, як результат створив нову науку біогеохімію. Дав визначення біосфери і дійшов висновку що атмосферний кисень є продуктом життєдіяльності зелених рослин.

На переконання В. І. Вернадського жоден живий організм у вільному стані на землі не знаходиться. Все пов'язане між собою дихальними і ланцюгами живлення та з матеріально – енергетичним середовищем що оточує їх. Без цього в природних умовах вони існувати не можуть. Еволюційний процес властивий виключно живій речовині. У решті речовин нашої планети його проявів немає. Виключенням є біозатверділі природні тіла але так чи інакше вони пов'язані з живою речовиною. Володимир Іванович вважав що життя вічне.

У першій половині 20 сторіччя створив вчення про ноосферу (грец. ноос-розум і сфера-куля). Узагальнення В. І. Вернадського, що склали фундамент його вчення про ноосферу, стали можливими завдяки енциклопедичним знанням вченого та його інтегральному погляду на історію розвитку та взаємодії неживої і живої природи, а також еволюції живого аж до появи інтелекту як основи ноосфери. В основі його вчення лежить ідея про гармонійне входження людини та її господарської діяльності у біогенний кругообіг речовин. Закон ноосфери Вернадського – це Закон перетворення біосфери, згідно з яким людська цивілізація неодмінно перетворюється в ноосферу у якій розум людини відіграє найважливішу роль. Біосфера – це продукт взаємодії живої і неживої природи землі. Діяльність людини створює нову, штучну оболонку землі – ноосферу. Володимир Вернадський називає ноосферу особливим станом біосфери, коли розумна діяльність людини стає визначальним фактором її розвитку. Біосфера – жива речовина що організовує земну оболонку. В нашому столітті біосфера виявляється як планетне явище космічного характеру. Ноосфера – це особлива структурна форма яка розвивається в результаті взаємодії людського суспільства і біосфери. Це наступний еволюційний стан біосфери, що спрямовано перетворюється на користь людства. Новий стан біосфери до якого ми наближаємось і є ноосфера. Для ноосфери характерний взаємозв'язок законів природи із соціально – економічними законами суспільства. В процесі функціонування ноосфери людина стає наймогутнішим фактором перетворення природи. Такі перетворення, залежно від глибини і всебічності опрацювання проблем, що їх намагаються вирішити людина і людство, можуть мати найрізноманітніші наслідки, в тому числі і згубні для природи і людини. На сьогодні ми маємо безліч позитивних і негативних наслідків втручання людини в природу, наприклад атомна енергія, як безмежне джерело ресурсів для людства, так і загроза техногенних катастроф (Чорнобиль, Челябінськ, Фукусіма тощо); меліорація, як засіб розширення продуктивного забезпечення людства і як відверте знищення природи; видобуток корисних копалин і розвиток промисловості, і як наслідок утворення парникового ефекту, глобального потепління, і непрогнозованих та загрозливих глобальних змін клімату, що можуть поставити людство на грань вимирання. Ці та інші наслідки надмірного втручання людини в природно – історичну еволюцію біосфери, особливо з застосуванням процесу удосконалення технологій ведення війни як засобу насильницького розподілу і перерозподілу благ і багатств, змушують задуматись над необхідністю випереджаючого розвитку людського інтелекту у сфері вироблення запобіжних заходів проти можливих катастроф, війн, соціальних потрясінь тощо.

Висновки. Підсумовуючи викладене можемо зазначити, що В. І. Вернадський зробив вагомий внесок. Його наукові здобутки однаково властиві як у філософсько – світоглядному розумінні розвитку природи і соціуму, так і в практичному розв'язанні тих завдань, що повсякчас постають перед людством.

Ключові слова: кінечність біоресурсів, ноосфера як основна форма організації життєвих процесів, глобальні проблеми сучасності та їх розв'язання завдяки науковим розробкам В. І. Вернадського.